

177-proceduren ikke anvendes til formål, som falder uden for traktaten.

5. De betingelser, hvorunder Domstolen varetager sine opgaver på dette område, er uafhængige af arten af og formålet med de retssager, der

indledes ved de nationale domstole. Artikel 177 henviser til den »dom«, der skal afsiges af den nationale ret, uden at der er fastsat særlige ordninger, der afhænger af, at der eventuelt er tale om en anerkendelsesdom.

I sag 244/80

angående en anmodning, som Pretura di Bra i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

PASQUALE FOGLIA, S. Vittoria d'Alba,

mod

MARIELLA NOVELLO, Magliano Alfieri,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 177 og 95,

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten J. Mertens de Wilmars, afdelingsformændene G. Bosco, A. Touffait og O. Due, dommerne P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, T. Koopmans og U. Everling,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: A. Van Houtte

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelseskendelsen samt de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

Ved kendelse af 6. juni 1979 udsatte Pretura di Bra en sag mellem Pasquale Foglia og Mariella Novello, der drejede sig om den franske hedvinsafgiftsordning, og forelagde Domstolen en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 92 og 95.

I en dom af 11. marts 1980 (Foglia, 104/79, Sml., s. 745) svarede Domstolen Pretura di Bra, at Domstolen ikke var kompetent til at træffe afgørelse vedrørende de af den nationale ret forelagte spørgsmål.

I dommen konstaterede Domstolen, at parterne i hovedsagen ønskede, »gennem en sag for en italiensk ret mellem to private parter, som er enige om, hvilket udfald sagen bør få, at opnå en dom, hvorved det franske afgiftssystem for hedvine underkendes, og derfor har indsat en bestemmelse i deres aftale med henblik på at foranledige den italienske ret til at udtale sig på dette punkt«. Den udtalte dernæst:

»Den virksomhed, Domstolen skal udøve i henhold til traktatens artikel 177, består i at forsyne enhver ret i Fællesskabet med de fortolkningslementer vedrørende fællesskabsretten, som er nødvendige for retten til løsning af de reelle tvister, som rejses for den. Hvis Domstolen var forpligtet til at træffe afgørelse vedrørende arrangementer af den ovenfor beskrevne art, ville det samlede system af retsmidler, som private har til at beskytte sig mod anvendelsen af afgiftslove, som er i strid med traktaten, lide skade«.

Efter denne dom gjorde sagsøgte i hovedsagen gældende for den nationale domstol, at EF-Domstolen i denne dom havde antaget, at den kunne foretage en bedømmelse af faktum i den konkrete sag, der verserer for Pretura di Bra med henblik på en bestemmelse af sin egen kompetence efter artikel 177 i traktaten om oprettelse af EØF og med henblik på den efterfølgende udøvelse af sin egen fortolkningsfunktion.

På grundlag heraf anførte sagsøgte, at EØF-Domstolen direkte havde tiltaget sig de skønsmæssige beføjelser, det tilkom den italienske domstol at udøve ved vurderingen af sagens faktiske grundlag, og som var tillagt denne domstol i henhold til den gældende retsplejeordning. Sagsøgte rejste herefter principalt en formalitetsindsigelse gående ud på, at lov af 14. oktober 1957 om ratifikation og gennemførelse af traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab og lov af 13.

marts 1958 om ratifikation og gennemførelse af protokollen vedrørende statuten for EØF-Domstolen var forfatningsstridige, og henviste herved nærmere til, at traktatens artikel 177, som fortolket og anvendt af Domstolen, var i strid med bestemmelserne i den italienske forfatnings artikler 11, 24, 101 og 108.

herfor, erklærer sig inkompetent til at afgøre de forelagte spørgsmål — også fortolke fællesskabsretten, og hvilke begrænsninger og kriterier skal i så fald gælde herfor? Eller skal retten derimod udelukkende pådømme sagen i henhold til national ret?

Ved kendelse af 18. oktober 1980, indgået til Domstolen den 5. november 1980, udsatte Pretura di Bra sagen på Domstolens præjudicielle afgørelse af følgende spørgsmål:

- »1. Hvorledes skal EØF-traktatens artikel 177 fortolkes med hensyn til Domstolen beføjelser til at vurdere formuleringen af de spørgsmål, der er forelagt den til fortolkning, herunder i første række deres funktion i hovedsagen? Der spørges nærmere, hvilke beføjelser der er tillagt henholdsvis Domstolen og de retter, fra hvilke forelæggelsesafgørelserne kommer — navnlig i betragtning af de beføjelser, som de sidstnævnte har i medfør af deres respektive nationale retsordener — med hensyn til at bedømme samtlige faktiske og retlige omstændigheder samt de spørgsmål, der rejses i hovedsagerne, navnlig når der under disse er nedlagt påstand om afsigelse af en anerkendelsesdom.
2. Kan den forelæggende ret, som i medfør af national ret under alle omstændigheder har pligt til at afsige dom i sagen mellem parterne — i den situation, at Domstolen under en præjudiciel sag, uanset begrundelsen
3. Indeholder fællesskabsretten i tilslutning til de kriterier, der skal anvendes ved fortolkningen af EØF-traktatens artikel 177, en almindelig retsgrundsætning, hvorefter de national retter, ved behandlingen af sager, hvorunder der opstår sådanne spørgsmål om fortolkning af fællesskabsretten, som har relation til nationale bestemmelser, eventuelt i et andet retssystem end den forelæggende rets — skal eller kan give tilladelse til, at der gives procesunderretning til den pågældende medlemsstats myndigheder, før Domstolen anmodes om en præjudiciel afgørelse?
4. Bliver den materielle fællesskabsrets beskyttelse, når der for en national ret eller af en national ret under en retssag mellem private rejses et fortolkningsspørgsmål, der direkte drejer sig om retsstillingen for den enkelte borger eller erhvervsdrivende i en medlemsstat, under alle omstændigheder forskellig fra og svagere end den beskyttelse, som kan ydes samme retsstilling i tilfælde af, at der, i retssager ved hhv. en national domstol eller ved EØF-Domstolen med deltagelse af medlemsstaternes myndigheder, rejses spørgsmål om

de bestemmelser, hvis forenelighed med EØF-traktaten skal afgøres ved fortolkningen?

5. Skal EØF-traktatens artikel 95 fortolkes således, at forbudet mod interne afgifter, hvis størrelse afhænger af en given vares oprindelse eller afsendelsessted, i nærværende sag gælder de franske bestemmelser om hedvine, der nærmere er beskrevet i sag 104/79?».

I forelæggelseskendelsens grunde anførte Pretura di Bra med hensyn til sagens faktum, at:

»Det må fremhæves, at nærværende retssag processuelt frembyder et træk, der i øvrigt ikke er sjældent i italiensk ret, og hvorefter der over for sagsøgers krav om dom over sagsøgte står et proceskrav fra sagsøgte, som ikke er begrænset til en påstand om frifindelse, men i sig selv er en selvstændig, i visse henseender, begrænset påstand om en anerkendelsesdom vedrørende den subjektive og objektive retsstilling.

Det er overflødigt at bemærke, at dette var stillingen i nærværende sag allerede fra første tægtedag, og at sagsøgte hermed ønskede at henlede opmærksomheden på, hvad der var og ville være sagsøgtes procesførelse med henblik på — bl.a. — rettens afgørelse af sagsomkostningerne. At nærværende sag retligt gribes sådan an må være udgangspunktet, hvis man korrekt vil klassificere og løse dels retstvisten, dels de faktiske og retlige spørgsmål, som under retsagen er opstået ved parternes anbringender. Med andre ord: allerede af den omstændighed, at der over for sagsøge-

rens påstand om domfældelse er nedlagt påstand om afsigelse af en anerkendelsesdom, kan der udledes en præcis bestemmelse af, hvilken domsform retten skal vælge, når den skal afsige dom i sagen.

I virkeligheden er nærværende sag blevet kvalificeret af sagsøgte allerede ved dens begyndelse, da det blev klart, at det ikke så meget var sagsgenstanden eller retsagen som sådan, men de faktiske og retlige spørgsmål, som i tilfælde af, at der blev givet sagsøgte medhold i hans opfattelse, netop ville finde deres løsning i anerkendelsesdommen, der var afgørende.«

Pretura di Bra gennemgår herefter Domstolens dom af 11. marts 1980 og finder heri tre antagelser:

- Den stiltiende forudsætning, at EØF-traktatens artikel 177 tillægger Domstolen kompetence til bedømmelse af sagens realitet og til at kontrollere den nationale domstols adfærd;
- at den sag, i hvilken forelæggelsen er besluttet, må anses for konstrueret;
- og endeligt ønsket om, at det undgås, at der under en sag om fortolkning i henhold til artikel 177 kan rejses spørgsmål om fortolkningen af fællesskabsretten, der positivt eller negativt medfører en dom vedrørende retsregler, adfærd eller praksis i en anden medlemsstat end den, hvor den forelæggende ret befinder sig.

Efter en gennemgang af Domstolens dom af 11. marts 1980 samt de argumenter, der er anført af sagsøgte i hovedsagen til støtte for indsigelsen om forfatningsstridighed, konkluderer Pretura di Bra, at:

»Retten finder herefter, at betydningen og rækkevidden af Domstolens dom indebærer, at det er berettiget at antage, at den i nærværende sag givne fortolkning og anvendelse af artikel 177 er et udtryk for den fortolkende rets anvendelse af materielretlige beføjelser og en udtalt censurering af den måde, hvorpå den forelæggende ret udøver de skønsmæssige beføjelser, som den selvstændigt har i henhold til det nationale retssystem, beføjelser, som er tillagt den ved forfatningen,«

og at:

»Domstolens dom — eventuelt blot som en refleksvirkning — skaber om ikke en klar hindring så dog alvorlige vanskeligheder for sagsøgte mulighed for at trænge igennem med sin processuelle begæring om afsigelse af en anerkendelsesdom. Det drejer sig her om vanskeligheder, der udover den begrænsning af retten til kontradiktion, de er udtryk for, også betyder, at rettigheder, der er sikret ved forfatningen, tilsidesættes«.

Forud for en forelæggelse for den italienske forfatningsdomstol fandt Pretura di Bra, at det med henblik på at opnå en »korrekt og sikker bedømmelse af rækkevidden og betydningen af dommen af 11. marts 1980 fra Domstolen« burde foretrækkes at forelægge Domstolen de ovenfor anførte spørgsmål.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for EØF-

Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Foglia ved advokaterne Emilio Cappelli og Paolo De Caterini, Rom, af Novello ved advokat Giovanni Motzo, Rom, af Den franske Republiks regering ved Thierry Le Roy som befuldmægtiget, af den danske regering ved Per Lachmann som befuldmægtiget, samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Antonio Abate, som befuldmægtiget.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg, der er indgivet til domstolen

1. Kommissionens indlæg

Efter Kommissionens opfattelse bringer denne anden forelæggelseskendelse fra Pretura di Bra en række procesretlige forhold, der er særegne for den italienske retsorden, frem i lyset, forhold, som hvis de var blevet bragt til Domstolens kundskab under den præjudicielle sag 104/79, med sikkerhed ville have medført, at der var truffet en anden afgørelse.

Efter Kommissionens opfattelse fremgår det nu på indiskutabel måde, at der under sagen for den nationale domstol har åbenbaret sig en interessekonflikt mellem hovedsagens parter, hvis omfang er helt igennem nyt.

Kommissionen finder herefter, at de betingelser, som Domstolen lagde til grund for ikke at anse sig for kompetent i den første Foglia-dom, ikke er opfyldt.

Kommissionen ønsker dog under alle omstændigheder at gøre opmærksom på den fare, det vil indebære, at de nationale domstole, når de er forpligtet til at afgøre principspørgsmål, også overlades fortolkningen af fællesskabsretten. En sådan situation ville medføre en ubodelig svækkelse af enheden i retspraksis og således af fællesskabsretten, enhedsfortolkningen heraf, dens anvendelse og dens forrang, og ville i lige så høj grad svække de retsundergivnes rettigheder.

Kommissionen understreger, at det forhold, at Domstolen eventuelt ikke vil anse sig for kompetent, herudover ikke kan undgå at overføre usikkerheden til de indtil nu afsagte domme i tilsvarende sager og at underminere retskildeværdien af denne retspraksis.

Vedrørende fortolkningen af artikel 95 har Kommissionen fastholdt sin stillingtagen i sag 104/79 og henviser herudover til dommene af 27. februar 1980 vedrørende spiritusafgiftsordninger.

2. Indlæg fra sagsøgeren i hovedsagen, Pasquale Foglia

Sagsøgeren har indledningsvis henvist til de begivenheder, som gik forud for sagen, idet han ønsker at påvise en reel tvistighed mellem parterne i hovedsagen. Sagen drejer sig om betaling af et beløb på 148 300 LIT, som udgør det beløb, Foglias speditør har betalt til de franske toldmyndigheder, og som speditøren har afkrævet fru Novello.

Under sagen for retten i Bra har Foglia aldrig hævdet, at den franske afgift var ulovlig. Først under den præjudicielle sag har Foglia anført, at følgerne af en fortolkning af artikel 95, som ville indebære, at den franske afgift var ulovlig,

var ham forholdsvis ligegyldige, idet han selv om han tabte hovedsagen, ville kunne få det beløb, han havde betalt, godtgjort hos sin speditør.

Det er til gengæld urigtigt at konkludere, således som generaladvokaten gjorde det i sag 104/79, at denne holdning under den præjudicielle sag svarede til en processuelt set »neutral« holdning i hovedsagen.

Retligt set var Foglias holdning under den præjudicielle sag i øvrigt grundet på overbevisningen om, at proceduren for Domstolen var en procedure uden parter, hvorunder der alene blev taget stilling til retsspørgsmål, og at der under proceduren skulle afgives indlæg, som i videst muligt omfang skulle være knyttet til sagens konkrete omstændigheder.

Vedrørende det forhold, at speditøren ikke var blevet inddraget i sagen, har sagsøgeren i hovedsagen anført, at Pretura's beslutning om at anse fortolkningsspørgsmålet for præjudicielt i forhold til en eventuel ad citation ikke savnede logik, idet en sådan ad citation ville have været uden betydning, såfremt fortolkningsspørgsmålet var blevet afgjort derhen, at afgiften var lovlig.

Sagsøgeren går herefter over til en undersøgelse af det første af de af Pretura di Bra forelagte spørgsmål, som drejer sig om Domstolens skønsmæssige beføjelser i forhold til de spørgsmål, som forelægges den.

Efter Foglias opfattelse giver artikel 177's formulering ikke afgørende holdpunkter for besvarelsen. Det er imidlertid utvivlsomt, at systemet er inspireret af en grundsætning om, at de to retssager hver især i videst muligt omfang bør have en

selvstændig stilling. Det tilkommer Domstolen at fortolke fællesskabsreglerne, og den nationale domstol tilkommer det at foretage en konkret bedømmelse af de til løsning forelagte sager på grundlag af den således fastlagte retstilstand og i hvert enkelt tilfælde at foretage et skøn over hensigtsmæssigheden af eller forpligtelsen til (såfremt der træffes afgørelse i sidste instans) at forelægge fortolknings spørgsmål for Domstolen.

Til støtte for den antagelse, at det falder under den nationale domstols skøn at afgøre, hvorvidt det er relevant at stille præjudicielle spørgsmål, har Foglia endvidere henvist til national praksis, navnlig i Frankrig og Italien, enigheden i teorien samt Domstolens tidligere praksis, senest dommen af 14. februar 1980 (ONPTS, sag 53/79, Sml., s. 273).

Ifølge sagsøgeren i hovedsagen har den af Domstolen hidtil anlagte fortolkning af artikel 177 givet mulighed for:

- at give de nationale domstole hovedrollen vedrørende anvendelsen af fællesskabsretten, og
- at inddrage private, idet artikel 177 giver den mulighed for at gøre deres egne interesser gældende direkte på fællesskabsniveau.

Over for disse fordele stiller sagsøgeren i hovedsagen de risici, som Domstolens nye holdning kan indebære, nærmere bestemt:

- risikoen for at ødelægge det klima af gensidig tillid og samarbejde, som

hersker mellem Domstolen og de nationale domstole;

- det forhold, at den af Domstolen indtagne holdning under de intervenierende medlemsstaters pres vil føre den til at foretage en stadig mere dybtgående prøvelse af den nationale domstols bedømmelse af spørgsmålenes relevans, eller netop en bedømmelse af, om den oprindelige tvist er reel. Efter sagsøgeren i hovedsagens opfattelse ville dette, udover de saglige vanskeligheder og risikoen for beklagelige misforståelser, som en sådan holdning indebærer, gå imod princippet om kompetencefordelingen mellem domsmyndighederne, og der ville ikke blive taget hensyn til de besværligheder og tekniske vanskeligheder, som den forelæggende ret kommer ud i, når den står over for mulige, kommende vurderinger fra Domstolens side, som vil være vanskelige at indpasse i den nationale processuelle virkelighed. En prøvelse af et spørgsmåls relevans på fællesskabsplan giver i øvrigt, efter sagsøgerens opfattelse, alene mulighed for at tilbagesende sagens akter til den nationale domstol, for at denne tydeligere kan lade fremgå, at en sådan relevans består. Man kan nemlig ikke uden videre lade det forhold, at et præjudicielt spørgsmål savner relevans, medfører ugyldighed, når henses til det almindelige procesretlige princip om ugyldighedens absolute karakter;
- at Domstolen ville blive forpligtet til at sondre mellem reelle og konstruerede sager, hvilket udgør et »byzantisk problem«, en anledning til frugtøse teoretiske overvejelser og en kilde til retsikkerhed. Dette så meget mere som flertallet af de sager, som har været forelagt Domstolen indtil idag, har været »test cases«, uden at der herved har været tale om konstruerede sager.

Sagsøgeren i hovedsagen har endvidere forkastet de argumenter, som generaladvokaten har anført til støtte for denne nye holdning.

Når generaladvokaten konstaterer, at der ikke består nogen uenighed mellem parterne for den nationale domstol vedrørende fortolkningen af den omtvistede bestemmelse og herudaf afleder, at der ikke foreligger et præjudicielt spørgsmål, har han ikke alene sammenblandet parternes stilling i hovedsagen og deres stilling under den præjudicielle sag, men også tabt af syne, at »det, som er væsentligt under forelæggelsesproceduren efter artikel 177 ikke er parternes stillingtagen eller handlemåde, men den nationale domstols overbevisning«.

Sagsøgeren anfører dernæst, at med hensyn til det af generaladvokaten udtalte om risikoen for, at de processuelle garantier, som de medlemsstater, hvis lovgivning anfægtes, bør være omfattet af, kunne lide skade, er det fremfor alt borgerne, der har »retligt beskyttede interesser over for de nationale forvaltninger« og ikke omvendt. Sagsøgeren har i øvrigt ikke fundet den samme interesse for at fastholde de processuelle garantier i en sag, som er identisk med den foreliggende, og i hvilken Domstolen har taget stilling til et præjudicielt spørgsmål fra en italiensk domstol vedrørende en fransk lovbestemmelse (dom af 4. 2. 1965, Albatros, sag 20/64, Sml. 1965-1968, s. 3).

Sluttelig er den domspraksis, som generaladvokaten har citeret i sit forslag til afgørelse i sag 104/79, uden forbindelse med nærværende sag, idet de tidligere sager vedrørte spørgsmålet om anvendelsen af artikel 177 under en særlig form for inkassosag, der er særegen for italiensk ret, og hvor det forhold, at kun den ene part er repræsenteret, var

årsagen til diskussionerne vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt en præjudiciel forelæggelse kunne antages til realitetsbehandling under sådanne omstændigheder.

Sagsøgeren i hovedsagen gennemgår herefter spørgsmål to og anfører, at den nationale domstol, som under alle omstændigheder skal afgøre sagen, selv må fortolke og anvende fællesskabsretten, hvis Domstolen mener at savne kompetence. Dette gælder så meget mere, som den nationale domstol ikke træffer afgørelse i sidste instans.

Spørgsmålet om at inddrage den stat, hvis lovgivning angribes, vanskeliggøres af de hindringer, som generelt set står i vejen for adcitation af fremmede stater og ville formentlig skade »dogmet« om disses suverænitet.

Efter at have besvaret det fjerde af de af Pretura di Bra forelagte spørgsmål således, at borgernes personlige retsstilling fortjener den samme grad af beskyttelse, uanset om de myndigheder, som er ansvarlige for de angrebne bestemmelser, er parter i sagen eller ej, har sagsøgeren i hovedsagen henvist til sit indlæg i sag 104/79 vedrørende spørgsmålet om fortolkningen af EØF-traktatens artikel 95.

3. *Indlæg fra sagsøgte i hovedsagen, Mariella Novello*

Ifølge fru Novellos opfattelse har Domstolens nægtelse af at træffe afgørelse vedrørende den anmodning om fortolkning, som Pretura di Bra har indgivet til Domstolen, blokeret udøvelsen af den italienske domstols domsmyndighed, og har samtidig forhindret,

at en individuel retsposition i fællesskabsretten for fremtiden finder endelig beskyttelse gennem anvendelsen af de retsmidler, som findes i italiensk ret. Domstolens nægtelse af at træffe afgørelse har også smittet af på retsforhold, som er opstået på grundlag af national ret, men hvor det forudsættes som en mulighed, at beskyttelsen heraf til dels betros EF-Domstolen.

Efter fru Novellos opfattelse skjuler de grunde, som generaladvokaten har anført for Domstolen i sag 104/79 til støtte for, at sagen skulle være konstrueret, Domstolens ønske om at forhindre, at der i tilfælde, hvor Kommissionen har indledt en traktatbrudsprocedure mod en medlemsstat i henhold til artikel 169, og hvor der i tilslutning hertil er rejst præjudicielle spørgsmål af andre medlemsstaters domstole, på forhånd anlægges en fortolkning, hvis virkninger er ugunstige for den involverede medlemsstat.

For at nå til et sådant resultat har Domstolen støttet sin benægtelse af egen kompetence på, at den skulle foretage en realitetsbedømmelse af sagen for den nationale domstol og på en bedømmelse af parternes virkelige interesse i sagen for nævnte domstol. Domstolen har således tiltaget sig den italienske domstols skønsmæssige beføjelse (som fremgår af forfatningen) til at foretage en bedømmelse af, hvorvidt det med henblik på afgørelsen af en national retssag er relevant at forelægge Domstolen fortolkningsspørgsmål, og Domstolen har endvidere fastslået Fællesskabets domsmyndigheds beføjelse til at underkaste relevansproblemet en yderligere og

efterfølgende prøvelse, selv om dette er en beføjelse, man ikke finder spor af i traktaterne.

Under denne prøvelse har Domstolen anset det for rigtigt at bestemme, at en sag for en national domstol må anses for konstrueret, hver gang parterne vælger at foreslå sidstnævnte (altså før end der stilles forslag over for EF-Domstolen) en lignende eller endog identisk løsning af spørgsmålet om fortolkning af traktatens regler. Fru Novello er imidlertid af den opfattelse, at det processuelle begreb fortolkningsspørgsmål — selv om det anerkendes, at Domstolen har beføjelse til at foretage en kontrol af fortolkningsspørgsmålets relevans — på ingen måde forudsætter meningsforskelle frem for enighed mellem parterne i sagen, og, hvilket er betydeligt vigtigere, at det processuelle begreb tvist er ganske forskelligt fra begrebet fortolkningsspørgsmål.

Efter sagsøgte i hovedsagens opfattelse giver Domstolens holdning den europæiske forbruger anledning til at spørge, om han under udøvelse af sin kontraktsfrihed kan regne med den beskyttelse, som er sikret ham i traktatens regler og i hvert fald i de af fællesskabsinstitutionernes retsakter, som »gælder umiddelbart« i medlemsstaternes retsorden, og om de personlige rettigheder udledt af materiel fællesskabsret, som han gør gældende under retssager, der kræver samarbejde mellem EF-Domstolen og de nationale domstole, kan antages at blive beskyttet effektivt gennem EF-Domstolens fortolkende domme.

Sagsøgte i hovedsagen håber, at det ved Domstolens dom vil blive fastslået, at graden og intensiteten af denne beskyttelse ikke varierer alt efter, om myndighederne i de medlemsstater, hvis retsregler er genstand for præjudicielle spørgsmål vedrørende reglernes forenelighed med EØF-traktaten, er til stede og parter i sagen fra begyndelsen.

Afslutningsvis har sagsøgte i hovedsagen med hensyn til artikel 95 henvist til det, hun har anført i sag 104/79.

4. Den franske regerings indlæg

Efter den franske regerings opfattelse har Domstolen allerede i sin dom af 11. marts 1980 undersøgt spørgsmålet om sin kompetence i henhold til artikel 177 på en klar og udtømmende måde. Retskraftsvirkningen forhindrer Domstolen i at prøve spørgsmålet på ny, idet der ikke foreligger nye omstændigheder, som kan begrunde en sådan fornyet prøvelse, og Domstolen kan så meget desto mindre træffe afgørelse vedrørende de materielle spørgsmål, som den har afvist at afgøre på grund af manglende kompetence. Domstolens dom udgør i øvrigt ikke nogen ændring af retspraksis. Den nationale domstol forbliver enekompetent med hensyn til at bedømme valget af sine spørgsmål og disses relevans, men der gælder undtagelser fra dette princip. Da ordningen efter traktatens artikel 177 savner mening i tilfælde, hvor der ikke foreligger en retstvist, bør Domstolen erklære sig inkompetent, når der med sikkerhed ikke består en sådan retstvist. Når det kræves, at der med sikkerhed ikke består nogen retstvist, indebærer dette ingen egentlig prøvelse af sagens faktum og medfører herefter intet

indgreb i den nationale domstols kompetence.

Vedrørende spørgsmålet om muligheden for at indkalde en fremmed stat for en national retsinstans har den franske regering indledningsvis understreget, at en sag som den foreliggende, hvorunder to private har rejst spørgsmål om en fransk lov for en italiensk domstol og af denne grund anmodet nævnte domstol om at henvise sagen til Domstolen, kan, ifølge den franske regering, skade den franske stats ret til kontradiktion. Dette skyldes dels det forhold, at parterne ikke har benyttet de retsmidler, som findes i fransk ret, dels det forhold, at den franske regering ikke var repræsenteret for Pretura, og at den ikke kunne deltage i sagen for Domstolen som egentlig part.

Den franske regering mener imidlertid ikke, at der er mulighed for at indkalde en fremmed stat for en national domstol. Regeringen har i den forbindelse henvist til det folkeretlige princip om staters søgsmålsimmunitet, i henhold til hvilket en stat ikke kan tvinges til at give møde for en fremmed domstol. Det af den forelæggende domstol stillede spørgsmål er i øvrigt et spørgsmål om fortolkning af denne folkeretlige regel og ikke af en regel i fællesskabsretten. Domstolen savner således kompetence til at besvare spørgsmålet.

5. Den danske regerings indlæg

Den danske regering, som har begrænset sit indlæg til at omfatte det første af de af Pretura di Bra stillede spørgsmål, finder, at det dels alene tilkommer de nationale domstole at træffe afgørelse, i

fuld uafhængighed, vedrørende spørgsmålet om nødvendigheden af at gøre brug af proceduren efter EØF-traktatens artikel 177, og dels, at EF-Domstolen er den eneste instans, der kan afgøre, hvad den er kompetent til at svare på.

retssag burde og kunne være rejst over for domsmyndigheder i det land, hvis lovgivning er til bedømmelse i sagen.

III — Mundtlig forhandling

Da de retssikkerhedsgarantier, som fællesskabsretten indeholder i forhold til medlemslandenes lovgivning, er væsentligt svækket, når det drejer sig om præjudicielle sager, der angår lovgivningen i et andet medlemsland end det, hvorfra sagen henvises, bør sådanne sager, bortset fra tilfælde, f.eks. hvor en domstol på grund af regler i den internationale privatret må anvende en anden medlemsstats ret og i den forbindelse får brug for en fortolkning af fællesskabsrettens regler. Efter den danske regerings opfattelse bør Domstolen således afvise at svare, hvor det fremgår af sagen, at

Der er i retsmødet den 2. juni 1981 afgivet mundtlige indlæg af sagsøgeren i hovedsagen Pasquale Foglia ved advokaterne E. Capelli og P. De Caterini, Rom, af sagsøgte i hovedsagen Mariella Novello, ved advokat G. Motzo, Rom, af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent A. Abate, som befuldmægtiget, og af den franske regering ved N. Museux og A. Carnelutti som befuldmægtigede.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 9. juli 1981.

Præmisser

- 1 Ved kendelse af 18. oktober 1980, indgået til Domstolen den 5. november 1980, har Pretura di Bra i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet Domstolen fem præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikler 177 og 95.
- 2 Kendelsen er afsagt under en for Pretura verserende sag, der tidligere har givet anledning til en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikler 92 og 95, som blev afgjort ved Domstolens dom af 11. marts 1980 (Foglia/Novello, sag 104/79, Sml., s. 745).

- 3 Hovedsagen vedrører de forsendelsesomkostninger, som sagsøgeren, vinhandler Foglia, der har hjemsted i Santa Vittoria d'Alba, i Cuneo-provinsen, Piémonte i Italien, havde haft i forbindelse med forsendelsen af nogle kartoner italiensk hedvin, som var købt af sagsøgte, Mariella Novello, og på dennes ordre afsendt til en modtager i Menton i Frankrig.

- 4 Det fremgår af sagen, at det i købekontrakten mellem Foglia og Novello var bestemt, at eventuelle afgifter, som de italienske eller franske myndigheder måtte kræve i strid med ordningen vedrørende varernes frie bevægelse mellem de to lande, eller i hvert fald med urette, ikke skulle bæres af Novello. Foglia indsatte en lignende bestemmelse i en aftale med firmaet Danzas, som han havde overdraget transporten af kartonerne med hedvin til Menton. Det bestemmes heri, at de nævnte afgifter i det omfang, de var ulovlige eller ikke kunne kræves erlagt i øvrigt, ikke skulle bæres af Foglia.

- 5 I den første forelæggelseskendelse, som gav anledning til den ovenfor nævnte dom af 11. marts 1980, konstateredes det, at sagens genstand var begrænset til kun at angå det beløb, som var betalt i forbrugsafgift ved varernes indførsel på fransk område. Det fremgik af sagens akter, at Danzas betalte forbrugsafgifterne til de franske myndigheder uden hverken protest eller klage, at den regning vedrørende forsendelsesomkostningerne, som Danzas havde forelagt Foglia, og som omfattede de nævnte afgifters beløb, var blevet betalt fuldt ud af Foglia, uden at han heroverfor gjorde den udtrykkeligt aftalte bestemmelse om »afgifter, der er ulovlige eller ikke kan kræves erlagt i øvrigt« gældende, men at Novello derimod nægtede at godtgøre Foglia beløbet under påberåbelse af den tilsvarende bestemmelse i sin aftale.

- 6 Da Pretura forstod Novello's anbringender således, at det hævdedes, at de franske regler vedrørende forbrugsafgifter af hedvine var ugyldige i forhold til EØF-traktaten, stillede retten Domstolen en række spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 95 og i forbindelse hermed af artikel 92.

- 7 I dommen af 11. marts 1980 udtalte Domstolen, at den ikke var kompetent til at træffe afgørelse vedrørende de af den nationale ret forelagte spørgsmål. Ved denne lejlighed bemærkede Domstolen følgende:

»Den virksomhed, som Domstolen skal udøve i henhold til traktatens artikel 177, består i at forsyne enhver ret i Fællesskabet med de fortolkningselementer vedrørende fællesskabsretten, som er nødvendige for retten til løsning af de reelle tvister, der rejses for den. Hvis Domstolen var forpligtet til at træffe afgørelse vedrørende arrangementer af den ovenfor beskrevne art, ville det samlede system af retsmidler, som private har til at beskytte sig mod anvendelsen af afgiftslove, som er i strid med traktaten, lide skade«.

- 8 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at sagsøgte i hovedsagen har anfægtet den nævnte dom fra Domstolen, og mener, at Domstolen har grebet ind i de skønsmæssige beføjelser, der tilkommer den italienske domstol. Sagsøgte har gjort gældende, at den måde, hvorpå Domstolen har anvendt artikel 177, rejser et forfatningsretligt spørgsmål på nationalt plan. Subsidiært har sagsøgte rejst et spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 177 og har desuden krævet Den franske Republik inddraget under sagen.

- 9 Stillet over for disse begæringer fandt Pretura herefter anledning til på ny at forelægge sagen for Domstolen, og den har derfor stillet nærmere bestemte spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 177 med henblik på at opnå en nærmere og nøjagtigere vurdering af rækkevidden og betydningen af dommen af 11. marts 1980.

- 10 Under henvisning til, at der kunne være opstået en misforståelse på grund af formuleringen af den første forelæggelseskendelse, har Pretura navnlig understreget et forhold, der efter Pretura's opfattelse ikke fremgik med tilstrækkelig klarhed af den nævnte kendelse. Sagsøgte havde nemlig allerede fra sagens første tægtedag nægtet at begrænse sin påstand til blot at gå ud på frifindelse. Under anvendelse af en fremgangsmåde, som ikke er usædvanlig i italiensk ret, har sagsøgte fremsat en »inden for visse grænser selvstændig påstand om en anerkendelsesdom vedrørende den subjektive og objektive retsstilling«.

11 Af disse grunde har Pretura di Bra besluttet at forelægge sagen for Domstolen på ny og har stillet følgende spørgsmål:

- »1. Hvorledes skal EØF-traktatens artikel 177 fortolkes med hensyn til Domstolens beføjelser til at vurdere formuleringen af de spørgsmål, der er forelagt den til fortolkning, herunder i første række deres funktion i hovedsagen?

Der spørges nærmere, hvilke beføjelser der er tillagt henholdsvis Domstolen og de retter, fra hvilke forelæggelsesafgørelserne kommer — navnlig i betragtning af de beføjelser, som de sidstnævnte har i medfør af deres respektive nationale retsordener — med hensyn til at bedømme samtlige faktiske og retlige omstændigheder samt de spørgsmål, der rejses i hovedsagerne, navnlig når der under disse er nedlagt påstand om afsigelse af en anerkendelsesdom.

2. Kan den forelæggende ret, som i medfør af national ret under alle omstændigheder har pligt til at afsige dom i sagen mellem parterne — i den situation, at Domstolen under en præjudiciel sag, uanset begrundelsen herfor, erklærer sig inkompetent til at afgøre de forelagte spørgsmål — også fortolke fællesskabsretten, og hvilke begrænsninger og kriterier skal i så fald gælde herfor?

Eller skal retten derimod udelukkende pådømme sagen i henhold til national ret?

3. Indeholder fællesskabsretten i tilslutning til de kriterier, der skal anvendes ved fortolkningen af EØF-traktatens artikel 177, en almindelig retsgrundsætning, hvorefter de nationale retter, ved behandlingen af sager, hvorunder der opstår sådanne spørgsmål om fortolkning af fællesskabsretten, som har relation til nationale bestemmelser, eventuelt i et andet retssystem end den forelæggende rets — skal eller kan give tilladelse til, at der gives procesunderretning til den pågældende medlemsstats myndigheder, før Domstolen anmodes om en præjudiciel afgørelse?
4. Bliver den materielle fællesskabsrets beskyttelse, når der for en national ret eller af en national ret under en retssag mellem private rejses et fortolkningsspørgsmål, der direkte drejer sig om retsstillingen for den enkelte borger eller erhvervsdrivende i en medlemsstat, under alle omstændigheder forskellig fra og svagere end den beskyttelse, som kan

ydes samme retsstilling i tilfælde af, at der, i retssager ved hhv. en national domstol eller ved EØF-Domstolen med deltagelse af medlemsstaternes myndigheder, rejses spørgsmål om de bestemmelser, hvis forenelighed med EØF-traktaten skal afgøres ved fortolkningen?

5. Skal EØF-traktatens artikel 95 fortolkes således, at forbudet mod interne afgifter, hvis størrelse afhænger af en given vares oprindelse eller afsendessted, i nærværende sag gælder de franske bestemmelser om hedvine, der nærmere er beskrevet i sag 104/79?

Spørgsmålene 1, 3 og 4

- 12 Med det første spørgsmål har retten anmodet om en nærmere afgrænsning af de skønmæssige beføjelser, som ved traktaten er forbeholdt den italienske domstol på den ene side og EF-Domstolen på den anden side med hensyn til formuleringen af præjudicielle spørgsmål og bedømmelsen af de faktiske og retlige forhold i sagen, navnlig i det tilfælde, hvor den nationale retsinstans skal afsige en »anerkendelsesdom«.
- 13 Spørgsmålene 3 og 4 drejer sig nærmere om det tilfælde, hvor fortolknings-spørgsmålene er stillet med henblik på at give den nationale domstol mulighed for at løse tvister vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt nationale lovbestemmelser, det være sig forumstatens, eller, som tilfældet er i den foreliggende sag, en anden medlemsstats lovbestemmelser, er forenelige med fællesskabsretten.

Der spørges i denne forbindelse:

- om der for det tilfælde, hvor der for en medlemsstats domstole er rejst spørgsmål om en anden medlemsstats lovregler, består en almindelig retsgrundsætning i fællesskabsretten, hvorefter den domstol, som har fået en sådan sag forelagt, har pligt til eller ret til at inddrage den pågældende stats myndigheder under sagen, før end den træffer afgørelse om sagens præjudicielle forelæggelse for Domstolen, og

— om omfanget af den retlige beskyttelse af private under artikel 177-proceduren er forskellig alt efter, om spørgsmålene rejses under en sag mellem private eller under en sag, under hvilken den stat, hvis lovgivning anfægtes, er inddraget.

- 14 Vedrørende det første spørgsmål bemærkes, hvilket Domstolen har haft lejlighed til at fremhæve i de mest forskellige forbindelser, at artikel 177 som grundlag har et samarbejde, der indebærer en funktionel arbejdsfordeling mellem den nationale domstol og EF-Domstolen med henblik på en korrekt anvendelse og en ensartet fortolkning af fællesskabsretten i samtlige medlemsstater.
- 15 I så henseende tilkommer det den nationale domstol — under hensyn til, at den skal tage stilling til sagens faktiske omstændigheder og skal bære ansvaret for den afgørelse, der skal træffes — at vurdere, om det under hensyn til sagens omstændigheder er nødvendigt at lade et præjudicielt spørgsmål afgøre, for at den kan afsige dom.
- 16 Ved anvendelsen af denne skønsmæssige beføjelse udøver den nationale domstol i samarbejde med domstolen en virksomhed, der er tillagt dem i fællesskab med henblik på at værne om lov og ret ved anvendelsen og fortolkningen af traktaten. De problemer, der kan opstå i forbindelse med den nationale domstols udøvelse af sine skønsmæssige beføjelser, og dens forhold til Domstolen i forbindelse med artikel 177 henhører herefter alene under fællesskabsrettens regler.
- 17 Med henblik på at give Domstolen mulighed for at udfylde sin rolle i overensstemmelse med traktaten, er det ubetinget nødvendigt, at de nationale retsinstanser i tilfælde, hvor grundene til, at de finder, at en besvarelse af deres spørgsmål er nødvendig for tvistens løsning ikke klart fremgår af sagen, redegør for disse.
- 18 Det må nemlig fremhæves, at artikel 177 ikke tillægger Domstolen som opgave at udøve responderende virksomhed vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at bidrage til justitsforvaltningen i medlemsstaterne.

Domstolen savner således kompetence til at besvare fortolkningsspørgsmål, der stilles i forbindelse med processuelle arrangementer, som parterne har konstrueret med henblik på at formå Domstolen til at tage stilling til nærmere bestemte problemer i fællesskabsretten, og som ikke er udtryk for et objektivt behov i forbindelse med løsningen af en retstvist. Fastslår Domstolen i et sådant tilfælde, at den savner kompetence, er der på ingen måde tale om et indgreb i den nationale domstols kompetenceområde, men om at afværge, at artikel 177-proceduren anvendes til andre formål end dem, hvortil den er beregnet.

- 19 Det bemærkes endvidere, at selv om Domstolen i videst muligt omfang bør kunne overlade de nationale domstole at bedømme nødvendigheden af de spørgsmål, der forelægges den, må Domstolen have mulighed for at foretage en tilbundsgående vurdering af spørgsmål i forbindelse med dens egen funktion, bl.a. med henblik på at efterprøve sin egen kompetence, således som det påhviler enhver retsinstans. Derfor må Domstolen, når henses til virkningerne af dens afgørelser på området, ved udøvelsen af den dømmende myndighed, den har fået tillagt ved artikel 177, tage hensyn ikke alene til de i sagen deltagende parters interesser, men også til Fællesskabets og medlemsstaternes interesser. Domstolen kan således ikke uden at tilsidesætte sine forpligtelser forholde sig passivt over for medlemsstaternes retsinstansers skøn i de undtagelsestilfælde, i hvilke skønnet kan være af betydning for artikel 177-procedurens rette funktion.
- 20 Den samarbejdsånd, der må beherske udførelsen af de opgaver, artikel 177 pålægger henholdsvis de nationale domstole og EF-Domstolen, indebærer en pligt for Domstolen til at respektere de nationale domstoles eneansvarsområde, men indebærer samtidig, at de nationale domstole ved brugen af de muligheder, artikel 177 giver, tager hensyn til den opgave, som Domstolen alene varetager på området.
- 21 Det første spørgsmål bør herefter besvares således, at det i henhold til artikel 177's ordning henhører under den nationale domstol at vurdere, om det er nødvendigt at indhente en besvarelse af de fortolkningsspørgsmål, der er rejst

for den med hensyn til de faktiske og retlige forhold i sagen, men Domstolen er med henblik på at efterprøve sin egen kompetence beføjet til om fornødent at undersøge de omstændigheder, hvorunder den nationale domstol har forelagt sagen.

- 22 Som Pretura med rette har anført i spørgsmålene tre og fire, kan der opstå særlige problemer vedrørende anvendelsen af artikel 177 i tilfælde, hvor en national domstol har rejst fortolkningsspørgsmålene med henblik på at kunne vurdere, om en medlemsstats love er i overensstemmelse med fællesskabsretten. I denne forbindelse har Pretura fremdraget to forskellige problemområder.
- 23 Det tredje spørgsmål vedrører det tilfælde, at der under en sag mellem private for en retsinstans i en medlemsstat rejses tvivl om, hvorvidt en anden medlemsstats end forumstatens lovgivning er forenelig med fællesskabsretten. Pretura har vedrørende dette forhold rejst spørgsmålet, om den medlemsstat, om hvis lovgivning der er tale, kan inddrages under en for den nationale ret verserende sag.
- 24 Dette spørgsmål bør besvares således, at mulighederne for at inddrage en anden medlemsstat end forumstaten under en sag for en national domstol beror på forumstatens lov samt på folkerettens grundsætninger, da der ikke findes bestemmelser herom i fællesskabsretten.
- 25 Ved spørgsmål fire spørger Pretura, om beskyttelsen af private gennem artikel 177-proceduren i tilfælde af, at der rejses et spørgsmål af den nævnte art under en sag mellem private, er forskellig fra eller endog afsvækket i forhold til beskyttelsen i sager mellem en privat og det offentlige.
- 26 I besvarelse af det således stillede spørgsmål må det fremhæves, at enhver borger, hvis rettigheder er blevet tilsidesat gennem en medlemsstats foranstaltninger, der er i strid med fællesskabsretten, skal have mulighed for at søge retsbeskyttelse ved en kompetent domstol, og at denne domstol skal have frihed til at søge oplysning om indholdet af de pågældende bestem-

melser i fællesskabsretten gennem artikel 177-proceduren. Den retlige beskyttelses omfang må således principielt ikke være forskellig alt efter, om spørgsmålene rejses under en sag mellem private eller under en sag, i hvilken den stat, hvis lovgivning anfægtes, er part under en eller anden form.

- 27 Som Domstolen har udtalt i besvarelsen af spørgsmål 1, er den med henblik på at efterprøve sin egen kompetence beføjet til at undersøge de omstændigheder, hvorunder den nationale domstol har forelagt sagen. I denne forbindelse er spørgsmålet, om en sag føres mellem private, eller om søgsmålet er rettet mod den medlemsstat, hvis lovgivning anfægtes, ikke uden betydning i enhver henseende.
- 28 For det første må det fremhæves, at den domstol, som under en sag mellem private skal afgøre et stridsspørgsmål vedrørende foreneligheden med fællesskabsretten af en anden medlemsstats lovgivning, ikke nødvendigvis er i en sådan situation, at den kan give private en effektiv retsbeskyttelse i forhold til den nævnte lovgivning.
- 29 For det andet kan det, når henses til den partsautonomi, som i almindelighed anerkendes i medlemsstaternes kontraktret, ikke udelukkes, at parterne ved at lade spørgsmålet om ugyldigheden af en medlemsstats lovgivning afgøre af en retsinstans i en anden medlemsstat udviser en adfærd, der tager sigte på at gøre det umuligt for den pågældende medlemsstat at opstille et hensigtsmæssigt forsvar for sine interesser. Under sådanne processuelle omstændigheder kan risikoen for, at parterne benytter artikel 177-proceduren til andre formål end dem, der er forudsat i traktaten, altså ikke udelukkes.
- 30 Det følger af det anførte, at Domstolen for sit vedkommende skal udvise særlig agtpågivenhed, når den i forbindelse med en sag mellem private får forelagt et spørgsmål, der skal give den nationale domstol mulighed for at vurdere, om en anden medlemsstats lovgivning er forenelig med fællesskabsretten.

- 31 Det fjerde spørgsmål bør herefter bevares således, at for så vidt angår spørgsmål, som har til formål at gøre det muligt for en national domstol at foretage en bedømmelse af, om en anden medlemsstats love eller administrative bestemmelser er i overensstemmelse med fællesskabsretten, må den retlige beskyttelses omfang ikke være forskelligt alt efter, om spørgsmålene rejses under en sag mellem private eller under en sag, i hvilken den stat, hvis lovgivning anfægtes, er part, men at Domstolen i førstnævnte tilfælde i ganske særlig grad skal drage omsorg for, at artikel 177-proceduren ikke anvendes til formål, som falder uden for traktaten.

Spørgsmål 5

- 32 Ved det femte spørgsmål har Pretura di Bra, i forkortet form, gentaget det første spørgsmål i rettens første kendelse vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 95. I den ovenfor nævnte dom af 11. marts 1980 konstaterede Domstolen, at der mellem parterne var enighed om vurderingen af lovligheden af den pågældende franske lovgivning, og at de i virkeligheden gennem indsættelsen af en særlig bestemmelse i deres aftale ønskede at opnå en underkendelse af den franske lovgivning ved en italiensk retsinstans, uanset at fransk ret indeholdt passende retsmidler. Domstolen konkluderede, at besvarelsen af spørgsmål stillet under sådanne omstændigheder ville gå ud over den Domstolen ved traktatens artikel 177 pålagte opgave, som består i at forsyne enhver ret i Fællesskabet med de fortolkningselementer vedrørende fællesskabsretten, som er nødvendige for retten til løsning af de reelle tvister, som rejses for den. Domstolen udtalte derfor, at den savnede kompetence til at træffe afgørelse vedrørende de forelagte spørgsmål.
- 33 I sin anden forelæggelseskendelse har Pretura særligt fremhævet, at sagsøgte har krævet, at der afsiges en »anerkendelsesdom«. I denne forbindelse bemærkes, at de betingelser, hvorunder Domstolen varetager sine opgaver på dette område, er uafhængige af arten af og formålet med de retssager, der indledes ved de nationale domstole. Artikel 177 henviser til den »dom«, der skal afsiges af den nationale ret, uden at der er fastsat særlige ordninger, der afhænger af arten af den nævnte dom.

- 34 Det forhold, som Pretura di Bra har fremdraget i sin anden forelæggelseskendelse, ses således ikke at udgøre nogen ny faktisk omstændighed, som kan begrunde, at Domstolen foretager en fornyet vurdering af spørgsmålet om sin kompetence, og det påhviler herefter som en del af samarbejdet mellem en national retsinstans og Domstolen Pretura di Bra at tage stilling til, om det i lyset af de i denne dom anførte betragtninger fremdeles er nødvendigt at indhente Domstolens svar på spørgsmål fem, og i så fald at fremlægge enhver ny omstændighed for Domstolen, der kan begrunde, at denne bedømmer spørgsmålet om sin kompetence anderledes.

Spørgsmål 2

- 35 Under hensyn til det ovenfor anførte er det ikke nødvendigt at tage stilling til dette spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 36 De udgifter, der er afholdt af den franske regering, den danske regering og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til sagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Pretura di Bra ved kendelse af 18. oktober 1980, for ret:

1. I henhold til artikel 177's ordning henhører det under den nationale domstol at vurdere, om det er nødvendigt at indhente en besvarelse af de fortolkningsspørgsmål, der er rejst for den med hensyn til de faktiske og retlige forhold i sagen; men Domstolen er med henblik på at efterprøve sin egen kompetence beføjet til om fornødent at undersøge de omstændigheder, hvorunder den nationale domstol har forelagt sagen.

2. Da der ikke findes bestemmelser herom i fællesskabsretten, beror mulighederne for at inddrage en anden medlemsstat end forumstaten under en sag for en national domstol på forumstatens procesretlige regler samt på folkerettens grundsætninger.

3. For så vidt angår spørgsmål, som har til formål at gøre det muligt for en national domstol at foretage en bedømmelse af, om en anden medlemsstats love eller administrative bestemmelser er i overensstemmelse med fællesskabsretten, må den retlige beskyttelses omfang ikke være forskelligt alt efter, om spørgsmålene rejses under en sag mellem private eller under en sag, i hvilken den stat, hvis lovgivning anfægtes, er part, men Domstolen skal i førstnævnte tilfælde i ganske særlig grad drage omsorg for, at artikel 177-proceduren ikke anvendes til formål, som falder uden for traktaten.

4. Det forhold, som Pretura di Bra har fremdraget i sin anden forelæggelseskendelse, ses ikke at udgøre nogen ny faktisk omstændighed, som kan begrunde, at Domstolen foretager en fornyet vurdering af spørgsmålet om sin kompetence, og det påhviler herefter som en del af samarbejdet mellem en national retsinstans og Domstolen Pretura di Bra at tage stilling til, om det i lyset af de i denne dom anførte betragtninger fremdeles er nødvendigt at indhente Domstolens svar på spørgsmål 5, og i så fald at fremlægge enhver ny omstændighed for Domstolen, der kan begrunde, at denne bedømmer spørgsmålet om sin kompetence anderledes.

Mertens de Wilmars	Bosco	Touffait	Due	Pescatore
Mackenzie Stuart	O'Keeffe	Koopmans	Everling	

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 16. december 1981.

A. Van Houtte
Justitssekretær

J. Mertens de Wilmars
Præsident